

Ceistean agus Freagairtean

Coimhead air duilleag 13.

“A Ghealaich Ghil...”

1. (a) Dè an sgit-sgrìobhaidh a tha Tormod MacGill-Eain a’ cleachdadh an seo?

Pearsanachadh

(b) Ciamar a tha seo èifeachdach?

Tha am pearsanachadh seo èifeachdach oir tha e a’ daingneachadh beachd gu bheil a’ ghealach ‘beò’ ann an saoghal os-nàdarra agus dìomhair, agus mar sin, gu bheil cumhachdan sònraichte aice. Tha an guth aithriseach a’ bruidhinn ris a’ ghealaich agus tha seo a’ toirt fa ar comhair gu bheil buadhan daonnda aig a’ ghealaich anns an sgeulachd seo.

2. Tagh abairt a tha a’ sealltainn gu bheil miann aig Claude an t-airgead aige a chosg.

“...le tòrr dholairean Ameireaganach a’ sìor losgadh toll na phòca.”

“Tha e a’ coiseachd gu stràiceil sìos ùdraid chumhang...”

3. Ciamar a tha am facal “stràiceil” èifeachdach san dàrna paragraf?

Tha e a’ toirt fa ar comhair an seòrsa nàdair a th’ aig Claude, agus mar a tha e a’ faireachdainn aig an àm seo. Tha e làn fèin-mhisneachd agus tha seo follaiseach bhon dòigh anns a bheil e a’ coiseachd. Ma dh’fhaoidte gun robh am pailteas airgid a bh’ aige ga fhàgail làn fearas-mhòr. Gun teagamh sam bith, bhiodh a’ mhòr-chuid de dhaoine mun cuairt air (a mhàthair nam measg) a’ fulang le cion airgid. Tha seo a’ fàgail nach eil an leughadair a’ faireachdainn ro mheasail air Claude aig an ìre seo san

sgeulachd. Cuideachd, bha fios aig Claude far an robh e a' dol – bha e a' feuchainn air dannsa ann am Port au Paix, agus bha fadachd air faighinn ann.

4. (a) Ciamar a tha am puingeachadh a' sealltainn gu bheil teaghlach Claude beò ann am bochdainn?

Tha an t-ughdar a' cur an fhacail 'an taigh' ann an cromagan. Tha seo a' sealltainn dhuinn gur ann air èiginn a b' urrainnear a ràdh gur e 'taigh' a bh' ann. Chan e mòran de 'thaigh' a th' ann – san t-seadh anns a bheilear a' tuigsinn an fhacail seo.

(b) Ciamar a tha an taghadh-facail a' sealltainn gu bheil teaghlach Claude beò ann am bochdainn?

Tha an t-ughdar a' toirt dhuinn dealbh soilleir air coltas an 'taighe' aca nuair a tha e ag ràdh gur e "brùchlaig bothaig" a th' ann. Tha am facal "brùchlaig" a' toirt oirnn smaointinn air togalach nach eil seasmhach agus a tha a' tuiteam às a chèile.

Tha am facal "bothag" a' togail dealbh air taigh a tha uabhasach fhèin beag agus a tha nas coltaiche ri seada na taigh. Tha am facal 'bothag' tric air a chleachdadh nuair a thathar a' bruidhinn air seada beag far am bithear a' cumail chearc.

Tha an dà fhacal seo a' tòiseachadh leis an aon litir, agus tha sin a' ciallachadh gun urrainnear an cantainn luath agus tha seo a' dèanamh dìmeas air an 'taigh', mas fhìor nach d' fhiach e eadhon bruidhinn air.

Coimhead air duilleag 14.

5. (a) Dè an sgrìobhadh a tha an sgrìobhadair a' cleachdadh anns a' chiad seantans den dàrna paragraf?

Pearsanachadh

(b) Minich carson, nad bheachd-sa, a tha seo èifeachdach?

Tha e èifeachdach oir tha e a' toirt oirnn creidsinn gu bheil cumhachd aig na speuran. 'S e beachd toinnte a tha seo oir, ann an dòigh, tha cumhachd aig na speuran, a chionn 's nach eil smachd againn air rudan os ar cionn – mar eisimpleir an aimsir, a bheil i dorcha no soilleir?

Ach, san fharsaingeachd, chan eilear a' bruidhinn mu na speuran san dòigh seo – gu bheil iad 'gan togail fhèin'. Mar sin, le bhith a' toirt dhaibh nam buadhan seo, tha e a' fighe a-steach ris an fhaireachdainn os-nàdarra a tha a' ruith tron sgeulachd air fad.

“... an cuan mòr mar neamhnaid bìdeag seachad air na cnuic.”

6. (a) Dè an cleas-cànain a th’ air a chleachdadh an seo?

samhla

(b) Ciamar a tha seo èifeachdach?

Tha seo èifeachdach seach gu bheil a’ mhuir daonnan air a samhlachadh ri neamhnaid. ’S e rud tearc agus prìseil a th’ ann an neamhnaid a tha ri faighinn sa mhuir. Tha an ìomhaigh seo a’ toirt dealbh don leughadair air an t-sealladh àlainn a tha Claude a’ faicinn na inntinn. Tha dealbh bhrèagha na mara a’ toirt fo ar comhair na cofhurtachd a tha Claude a’ faotainn bho na rudan nàdarra a tha mun cuairt air.

Coimhead air duilleagan 14-15.

“Ach ... tha aon bheachd-smuain ga fhàgail iomagaineach”

7. (a) Dè an sgit-sgrìobhaidh a tha an t-ùghdar a’ cleachdadh an seo?

Eilipsis

(b) Ciamar a tha seo èifeachdach?

Tha an cleas-sgrìobhaidh seo èifeachdach oir tha e a’ toirt air an leughadair stad agus beachdachadh air na tha a’ dol a thachairt san sgeulachd. Gu ruige seo, tha am prìomh character, Claude, air a bhith air leth toilichte le bheatha. Tha am facal ‘Ach’, le eilipsis às a dhèidh, a’ sealltainn gu bheil atharrachadh a’ dol a thighinn air staid inntinn Chlaude.

“... tha aon bheachd-smuain ga fhàgail iomagaineach, ge-tà: Adrienne.”

8. (a) Dè an sgit-sgrìobhaidh a tha an t-ùghdar a’ cleachdadh an seo?

Puingeachadh (còilean)

(b) Ciamar a tha seo èifeachdach?

Tha seo èifeachdach a chionn ’s nach eil e tric a’ nochdadh ann an sgeulachd ghoirid oir tha e nas coltaiche ri puingeachadh a bhiodh ann an sgrìobhadh foirmeil. Tha an sgrìobhadair ga chleachdadh airson iomagain Chlaude a thoirt fa chomhair an leughadair. A thuilleadh air an ro-ràdh anns a’ chiad pharagraf, seo a’ chiad

turas a tha ainm Adrienne a' nochdadh san sgeulachd. Tha e cudromach gu bheil a h-ainm a' nochdadh às dèidh còilean oir tha e a' toirt buaidh shònraichte dhan character aice. Tha an còilean a' toirt air an leughadair stad, agus tha sin a' togail ar n-ùidh. Le seo, thathar a' tuigsinn gu bheil car a' tighinn san sgeulachd – gu ruige seo, tha Claude air a bhith toilichte, ach a-nis, thathar a' faighinn a-mach ann an aon fhacal, nach e a-mhàin gu bheil iomagain air, ach gur e Adrienne an t-adhbhar airson sin.

Coimhead air duilleag 16.

9. Dè tha sònraichte mun dòigh anns a bheil an duilleag seo a' tòiseachadh?

Aig an ìre seo, tha an sgeulachd air a h-aithris le guth eile – guth a tha a' bruidhinn dìreach ri Claude, a' mìneachadh dha gu bheil e air mearachd a dhèanamh le bhith a' seachnadh Adrienne. Tha an t-ùghdar a' toirt gu ar n-aire gu bheil buaidh mhòr gus a bhith aig an seo air na thachras sa chòrr den sgeulachd. Leis gu bheil a' tuigsinn gur e bana-bhuidseach a th' ann an Adrienne, dh'fhaodadh gur e a guth-se a tha a' lìbhrigeadh na sgeòil an seo. Chan e gu bheil i a' bruidhinn ri Claude an clàr an aodainn, ach gu bheil i a' sealltainn air Claude agus a' beachdachadh air na tha i a' dol a dhèanamh mar pheanas agus ath-dhioladh airson a bhith ga seachnadh.

10. Mìnich an abairt "...oidhche an dunaidh" nad fhaclan fhèin.

Tha an abairt seo a' cur nar cuimhne Oidhche Shamhna – an oidhche a tha an saoghal a' gabhail agus an saoghal os-nàdarra cho faisg air a chèile 's gum faodadh rudan draoidheil no olc tachairt. Tha an abairt 'oidhche an dunaidh' a' ciallachadh gu bheil droch rud a' dol a thachairt air an oidhche seo.

"...boireannach a tha beò air aon adhbhar; los gum bi i a' frithealadh nam marbh."

11. Dè an sgil-sgrìobhaidh a th' air a chleachdadh san t-sreath seo agus ciamar a tha seo èifeachdach?

- ogsamoron
- Tha e èifeachdach a chionn 's gu bheil e a' daingneachadh na faireachdainn a tha a' ruith tron sgeulachd gu bheil ceangal os-nàdarra eadar nithean a tha beò agus nithean a tha marbh. Gun teagamh sam bith, leis gu bheil a' fàgail oirre gur e bana-bhuidseach a th' innte, 's e Adrienne a tha a' ceangal an dà rud ri chèile.

Coimhead air duilleag 16.**12. Dè tha sònraichte mu chruth nan seantansan san treasamh paragraf agus ciamar a tha seo èifeachdach?**

- *Tha a' chiad seantans uabhasach fhèin goirid – dìreach facal no dhà.*
- *Tha e èifeachdach a chionn 's gu bheil e a' toirt air an leughadair stad agus beachdachadh air na faclan sin gu sònraichte. Tha an stad-phuing agus an t-sàmhchair san sgeulachd a' riochdachadh na tha a' tachairt san sgeulachd – tha Claude a' stad airson èisteachd ris na tha a' dol air adhart. Tha an seantans goirid seo a' riochdachadh car san sgeulachd; tha rudeigin às ùr a' dol a thachairt agus chan eil fios aig Claude, no aig an leughadair dè th' ann. Tha an t-sàmhchair a th' againn aig toiseach a' pharagraif seo, ann an dearg-choimeas ri fuaim na drumaireachd a bha ann an cluasan Chlaude aig deireadh a' pharagraif roimhe seo.*

Coimhead air duilleag 16 agus 17.**13. Nad fhaclan fhèin, ciamar a tha Claude ga dhìon fhèin bho ionnsaigh na muice?**

Tha e a' gearradh cas-aghaidh na muice, faisg air a' bhonn, le sgian a bh' aige na phòcaid. Tha seo a' cur ruaig air a' mhuic, agus tha i a' teiche.

Coimhead air duilleag 17.

“Tha am fuaim nas coltaiche ri caoineadh boireannaich.”

14. Dè tha an t-ùghdar a' toirt fa ar comhair leis na faclan seo?

*Gu bheil rudeigin neo-àbhaisteach mun mhuic seo.
Gur e Adrienne a tha air i fhèin a chur ann an riochd muic.*

15. Cò dha a tha Claude a' mothachadh nuair a tha e a' cìreadh a ghruaig le mheòirean?

Gu bheil am falt a' falbh às.

Coimhead air duilleag 18.

“Tha i a’ gàire mar a dhèanadh nathair...”

16. Ciamar a tha an samhla seo de ghàire Adrienne èifeachdach?

Tha e èifeachdach gu bheil Adrienne ‘mar nathair’, oir bidh nathair daonnan a’ samhlachadh olc. ’S e bana-bhuidseach a th’ ann an Adrienne agus, mar sin, tha ceangal aice ri rudan olc. Cuideachd, air sàillibh an àite a th’ aig nathair ann an sgeulachd Àdhaimh agus Eubha san t-Seann Tiomnadh, thathas a’ dèanamh ceangal eadar nathair agus boireannach a bhith a’ tàladh agus a’ feuchainn ri fireannach a mhealladh.

Coimhead air duilleag 18.**17. (a) Dè tha Claude a’ mothachadh mu làmh Adrienne san loidhne mu dheireadh de dhuilleag 18?**

Gu bheil i a’ cumail a làmhan air a cùl, ach nuair a shìneas i a-mach làmh, tha e a’ mothachadh gu bheil bann geal de dh’anart timcheall air caol a dùirn.

(b) Dè tha seo ag innse dhuinn mu na thachair san sgeulachd roimhe seo?

Gur i Adrienne a bha ann an riochd muice agus a bha a’ feuchainn ri stad a chur air Claude nuair a bha e a’ dol chun an dannsa. Gheàrr Claude i le sgian faisg air cròidhean na muice, agus a-nis, tha an lot sin fhathast air a làimh ged a tha i air tilleadh gu riochd boireannaich. Tha i air bann geal a chur air an lot agus sin am bann geal a tha air caol a dùirn agus a tha a’ glacadh aire Chlaude.

Beachdaich air an sgeulachd air fad.**18. Tha an sgeulachd gu lèir air a sgrìobhadh anns an tràth làthaireil. Carson, nad bheachd-sa, a tha an t-ùghdar a’ taghadh an tràth seo?**

Tha an tràth seo a’ cur ris an sgeulachd. Tha e mar gum biodh i air a h-aithris seach air a sgrìobhadh. Tha seo a’ tarraing an leughadair a-steach dhan sgeulachd, is tha e a’ cur ris an fhaireachdainn nach eil fhios againn na tha a’ dol a thachairt agus tha fadachd oirnn gus faighinn a-mach. Thathar a’ faireachdainn gu bheil a’ faicinn agus a’ cluinntinn na tha a’ tachairt fhad ‘s a tha e a’ tachairt, seach dìreach a bhith ga leughadh mar rud a thachair agus a tha air a dhol seachad.

19. Tha tòrr fhaclan Haitian Creole a' nochdadh san sgeulachd.**Carson a tha seo èifeachdach?**

Sa chiad àite, tha an sgeulachd stèidhichte ann an Haiti agus 's e Haitian Creole aon de chànanan oifigeil an eilein sin, agus mar sin tha e iomchaidh gu bheil ainmean nan caractaran, ainmean-àite agus an còmhradh eadar Claude agus Adrienne ann an Creole. A thuilleadh air an sin, gè-tà, tha e cudromach beachdachadh nach eil comas aig mòran de luchd-leughaidh na sgeulachd seo Creole a leughadh. Tha seo a' cur ris an fhaireachdainn choimhich a thathas a' lorg ann an cuspair dìomhaireachd na sgeulachd seo.

21. Tha fuaim drumaireachd a' nochdadh dà thuras san sgeulachd.**Dè tha an drumaireachd seo a' samhlachadh?**

- *Tha na drumaichean a' samhlachadh rudan dìomhair, olc agus saoghal os-nàdarra. Tha ceangal eadar drumaichean agus an creideamh vodou ann an Haiti. Tha na drumaichean a' nochdadh aig amannan sònraichte, nuair a tha car a' dol a thighinn san sgeulachd. Tha na drumaichean daonnan air an cleachdadh ann an litreachas agus ann am prògraman telebhisein nuair a thathas a' feuchainn ri ùidh a thogail, agus airson innse gu bheil rudeigin ris nach eil dùil a' dol a thachairt.*
- *Air duilleag 16, tha Claude a' cluinntinn nan drumaichean dìreach mus tachair a' mhuc ris air an rathad. Agus, air duilleag 17, tha e a' cluinntinn nan drumaichean a-rithist, dìreach mus coinnich e ri Adrienne. Tha seo a' daingneachadh gur e samhla air olc agus dìomhaireachd a tha anns na drumaichean san sgeulachd agus gu bheil an dà thachartas air an ceangal ri chèile.*

22. Tron sgeulachd, tha an t-ùghdar a' toirt fa ar comhair mar a tha staid na h-iarmailt agus coltas nan speuran ag atharrachadh.**Dè tha seo a' samhlachadh?**

Tha staid nan speuran agus mar a tha iad a' soilleireachadh agus a' dorchnachadh, a' samhlachadh mar a tha cumhachdan os-nàdarra a' toirt buaidh air ar saoghal. Aig bonn duilleag 14, tha e a' faireachdainn "aotrom" agus air "ath-nuadhachadh". Aig an àm, chan eil Claude a' faireachdainn iomagaineach mu chàil agus chan eil Adrienne idir na buaireadh air inntinn. Tha staid nan speuran a' riochdachadh seo agus tha iad a' tionndadh an dath gu "tuar bainne na bà." Tha atharrachadh a' tighinn air an seo air duilleag 16, nuair a tha e air innse dhuinn "Gu h-obann tha an iarmailt a' fàs dubh dorcha." Tha seo a' tachairt dìreach mus coinnich Claude ri

Adrienne agus i ga nochdadh fhèin ann an riochd muice. Mar sin, tha na speuran, an dà chuid soilleireachd agus dorchadas, a' riochdachadh nithean math agus dona agus a' chumhachd a tha aig na speuran ann an saoghal os-nàdarra.